

STATE OF THE UNION: MELLEM VON DER LEYENS LINJER

ANALYSE

nyt
europa
bæredygtigt og inkluderende

September 2026

NYT EUROPA BRIEF

Af Mikkel Brøchner Hansen, junior analysekonsulent

Ursula von der Leyen tager temperaturen på den Europæiske union.

I kommissionsformandens årlige State of the European Union-tale kigger von der Leyen tilbage på det forgangne år og lufter visioner for fremtiden. Talen omhandler alt fra klima og sikkerhed til Tech og rettigheder. Dette brief zoomer ind på de vigtigste nedslag fra talen og kaster et blik på de emner, der blev nævnt, og på dem som ikke gjorde.

Klima og konkurrencedygtighed

Ligesom sidste år italesatte von der Leyen klimaudfordringerne, igen i år med særligt fokus på de skovbrande, som stiger i både omfang og intensitet. Vi har i år haft den varmeste sommer nogensinde, men muligvis den koldeste, relativt til de kommende år, lyder det fra von der Leyen. På trods af initiativer som reaktion på klimaforandringer, udebliver et fokus på klimaforebyggelse og ex-ante løsninger.

Selvom von der Leyen fremhæver, at både forebyggelse og tilpasning på klimaområdet er nødvendige og skal supplere hinanden, er de initiativer som præsenteres i høj grad møntet på at skrue op for EU's beredskab og har udelukkende fokus på tilpasning. Et fokus på forebyggelse og længerevarende visioner, frem for tilpasning og reaktioner, er et savnet element i talen.

Ligesom ved sidste års tale, skal grøn omstilling læses i relation til konkurrencedygtighed og ønsket om større uafhængighed. Europa kan ikke være konkurrencedygtigt, når energipriserne strukturelt er for høje, og EU's afhængighed af fossile brændstoffer skaber ustabilitet, er budskabet fra von der Leyen.

En af løsningerne er at satse endnu mere på europæisk-produceret grøn energi. Von der Leyen vil "elektrificere" Europa, hvor målet er at fordoble andelen af elektricitet i Europas strømforsyning mod 2040. Herigennem vil EU både reducere sin afhængighed af fossile brændstoffer, hvorved unionen sparer 240 milliarder i importudgifter, og sikrer en mere stabil og billig energiforsyning, som vil øge EU's konkurrenceevne.

At øge andelen af grøn energi i forsyningskæden kommer dog ikke af sig selv. EU har brug for råmaterialer og sjældne jordarter for at kunne lykkes. I øjeblikket er EU i høj grad afhængig af Kina, hvorfra EU får langt størstedelen af sine råmaterialer og sjældne jordarter. Også denne afhængighed skal afhjælpes, hvorfor et nyt initiativ, European Corporation on Critical Raw Materials, iværksættes.

Samlet set står man tilbage med et indtryk af, at grøn omstilling er skubbet i baggrunden i dette års SOTEU-tale. Selvom tilpasning på klimaområdet er nødvendig, er det næppe tilstrækkeligt. De grønne initiativer, som bringes på banen, står primært i relation til konkurrencedygtighed, ikke bæredygtighed. Selvom et større fokus på ren, grøn, europæisk energi er velkomment, indebærer det øgede fokus på EU's konkurrencedygtighed en lang række initiativer, som skal mindske bureaukratiet og forsimple regler i EU, hvilket i sidste ende betyder en lempelse af de miljø- og klimamål, som virksomheder og erhvervslivet tidligere har skullet leve op til.

Hvis vi skal løse vores udfordringer på klima, miljø, natur og biodiversitetsområderne, er det nødvendigt med et større fokus på klimaforebyggelse og på initiativer, som også beskæftiger sig med efterspørgsels- frem for udbudssiden af ligningen. Hvis vi vil begrænse konsekvenserne af klimaforandringer, er det nødvendigt med strukturelle ændringer, som fremmer bæredygtige løsninger.

Udenrigs- og sikkerhedspolitik

Sikkerhedstruslen mod Europa er fortsat en realitet: "Hybrid threats facing Europe are less and less hybrid and less and less threats". Udover de allerede eksisterende redskaber, som EU har til rådighed, samt et styrket samarbejde med NATO, skal EU's doktrin, institutioner og beslutningsprocesser gentænkes med henblik på at skabe en mere handlekraftig union. Af konkrete tiltag betoner von der Leyen behovet for en counter-hybrid playbook. Dette indebærer i effekt et europæisk supplement til NATO's artikel 4, som skal strømline og koordinere EU's reaktion på trusler. Herudover vil von der Leyen, sammen med partnere som Canada, Norge, Ukraine og Storbritannien, fremsætte et udkast til oprettelsen af et europæisk sikkerhedsråd.

Von der Leyen slår samtidig fast, hvordan EU støtter Ukraine, både diplomatisk og gennem bistand. Det kommer også til udtryk gennem et nyt missilforsvarssystem, Freyja, som skal effektivisere og sammenkoble europæisk og ukrainsk produktion og erfaring med missiler. Selvom der lægges en klar front om en europæisk og ukrainsk kamp mod fælles fjender, nævner von der Leyen ikke noget om en mulig officiel ukrainsk optagelse i EU.

Nye partnerskaber

Et af de mere opsigtsvækkende punkter fra talen, er nyheden om, at EU vil åbne op for, at Canada indlemmes i unionen som "associate member". Hvad dette indebærer er fortsat uklart, men ikke desto mindre tegner det konjunkturen for en ny linje for EU's handelspolitik.

Partnerskaber på handelsområdet var generelt et stort emne i talen, for udover et intensiveret samarbejde med Canada, har EU i løbet af det seneste år indgået handelsaftaler med Indien, Mexico, Australien, Indonesien og Mercosur-landene. Von der Leyen åbnede op for flere handelspartnere og præsenterede et nyt "international connectivity project", som skal forbinde EU med det sydlige Kaukasus og Centralasien.

Dette er udtryk for en mere diversificeret handelspolitik fra Kommissionens side, som kan anses som en geopolitisk balancerende, hvor man ikke ønsker at være afhængig af enkelte lande. Dette fokus på nye handelspartnere blev præsenteret som et strategisk valg for Europa, som dels har til formål at øge Trade Flows, men også som en respons på bruddet med den regelbaserede verdensorden.

På trods af at von der Leyen lagde vægt på, at det øgede samarbejde med Canada ikke var et partnerskab imod andre, synes især én international aktør at have taget partnerskabet ilde op. Præsident Trump varslede kort efter talen, at både EU og Canada vil blive mødt med ekstra told, hvis det associerede medlemskab bliver en realitet.

Tech-industrien og sociale medier

Det har længe været efterspurgt, at EU sætter foden ned over for Tech-industrien, hvorfor det også er en positiv nyhed, at EU vil vende bevisbyrden om. Dette betyder, at platformene fremover skal bevise, at de er sikre, og ikke EU som skal bevise, at de er usikre. Det handler ikke blot om, at vi skal begrænse vores børn og unges adgang til sociale medier, vi skal også begrænse sociale mediers adgang til vores børn og unge.

Gennem KIDS ACT vil EU lave en gradvis og differentieret plan, som skal forbyde sociale medier for børn og unge under 13 år, mens børn og unge i alderen 13-15 år får tidsbegrænset adgang og ikke må have personlige konti. Mellem alderen 15 og 18 år vil EU sætte krav til platformene, som skal udvikle et sikkert design. Udover det omfattende fokus på børn, vil EU senere i år fremlægge en Digital Fairness Act, som blandt andet skal begrænse platformenes brug af afhængighedsskabende virkemidler.

Disse initiativer lader til at være startskuddet for EU's opgør med Tech-industriens hidtil ubegrænsede indflydelse, og det bliver spændende at følge udviklingen, implementeringen og ikke mindst modtagelsen fra Tech-giganternes side.

Europæiske og demokratiske værdier

Som middel til at værne om demokratiske værdier, understreger von der Leyen, at adgang til EU-midler er betinget. EU vil både nu og i fremtiden tilbageholde midler fra medlemslande, som ikke følger retsstatsprincipperne og respekterer fundamentale rettigheder. På udvidelsesspørgsmålet er værdierne også vigtige. Udover den meritbaserede tilgang til optagelse i Unionen, betoner von der Leyen, at respekt for europæiske værdier er en grundsten.

Opsummerende fremhævede von der Leyen behovet for, at vi rykker sammen, styrker vores samarbejde, både internt og eksternt, og skaber større uafhængighed og konkurrencedygtighed. Talen handlede imidlertid ikke kun om materielle værdier. Det immaterielle fyldte meget på tværs af talens tematikker. Europa skal stå sammen og værne om vores demokratiske værdier. Troen på det europæiske værdifællesskab og det europæiske projekt er afgørende i en tid, hvor både indre og ydre kræfter forsøger at splitte os.

Kilder:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/state-union_en

